T.D. 22-10-1999

Debat corporate governance raakt in doodlopende straat

Ondernemend Nederland moet zijn verantwoordelijkheid nemen en bijdragen aan een discussie over dringend noodzakelijke wetswijzigingen. Prof. Boot reageert op Tabaksblat

Het debat over corporate governance bevindt zich in een patstelling. Het bedrijfsleven verbergt zich achter het rapport van de commissie-Peters, dat via zelfregulering transparantie en verantwoording in het ondernemingsbestuur probeert af te dwingen. De overheid zit knel tussen een al jaren geleden ingediend, maar nog steeds niet geëffectueerd wetsvoorstel over beschermingsconstructies, een nieuwe Europese richtlijn die hier mogelijk inbreuk op maakt en het ongrijpbare rapport van de commissie-Peters.

Voormalig Unilever-bestuurder Tabaksblat pleitte vorige week in deze kolommen voor een terughoudende overheid. De verantwoordelijkheid voor corporate governance ligt, aldus Tabaksblat, ten principale bij de ondernemingen zelf. Dus vooral geen gerommel met wetgeving. Zowaar een helder standpunt! Maar Tabaksblat lijkt vooral in te willen spelen op sentimenten, zeker als hij stelt dat 'het er op lijkt dat de overheid nog steeds meent dat zij de samenleving kan maken'. De goede verstaander wordt herinnerd aan de miljardenverslindende staatssteun, de inefficiënte staatsbedrijven en de torenhoge belastingen van weleer. Maar hier gaat de discussie niet over.

Wat er wel toe doet, is dat Tabaksblats suggesties contraproductief zijn en de patstelling niet oplossen. Zijn tirade tegen overheidsbemoeienis is niet te verenigen met zijn afkeer van wetswijzigingen. Als ergens de ambitie van de overheid voor een maakbare samenleving uit blijkt, dan is dat het structuurregime. Deze, al bijna dertig jaar oude wetgeving regelt de machtsverhoudingen in ondernemingsland: de raad van commissarissen als almachtige en zichzelf instandhoudende toezichthouder.

Betekent dit dat ik pleit voor vergaande wetswijzigingen? Neen, maar wel zal moeten worden onderkend dat aan wetswijzigingen niet valt te ontkomen. De Nederlandse wetgeving is niet te verenigen met hetgeen vanuit Brussel op ons af

> Tabaksblat lijkt vooral in te willen spelen op sentimenten

komt. De dertiende Europese richtlijn stelt dat een partij die een controlerend belang in een onderneming opbouwt, gedwongen is een redelijk bod uit te brengen op alle andere aandelen. Maar hoe verhoudt zich dit met de gangbare, meervoudige ontmanteling van de zeggenschap van aandeelhouders? Hoe reëel is het om een aandeelhouder met een controlerend belang te dwingen een bod uit te brengen op alle andere aandelen, terwijl hij in feite door structuurregime, certificering en prioriteitsaandelen mogelijk niets controleert?

En helpt het bestaande wetsontwerp over beschermingsconstructies? Met name: is het acceptabel en verenigbaar met de nieuwe Europese normen dat bij een onwillig management pas na één jaar getracht kan worden daadwerkelijke invloed af te dwingen via de Ondernemingskamer? Dit zijn de vragen waarop antwoorden nodig zijn. Snelheid is geboden. De realiteit van de Europese Unie schrijdt voort.

Het wordt tijd dat juist vanuit ondernemersland een aanzet wordt gegeven voor een constructieve discussie over wetgeving. De realiteit is dat het gerommel binnen de bestaande wetgeving door Europese ontwikkelingen onmogelijk is geworden. Tabaksblat, de commissie-Peters ('de commissie meent [...] geen wetswijzigingen voor te moeten stellen') en met hen heel ondernemend Nederland ontkomen niet aan deze realiteit. De tijd van struisvogelpolitiek is voorbij. Zij zullen zich moeten richten op het in goede banen leiden van deze discussie.

Een belangrijke plaats waar deze discussie moet plaatsvinden is het parlement. De achterdocht ten opzichte van de politiek is echter groot. De PvdA en anderen aan de linkerzijde hebben al voorgesteld om Duitse toestanden over te nemen door de raad van commissarissen uit een werknemers- en aandeelhoudersblok te laten bestaan. Deze stupide suggestie moet met een worden geneutraliseerd. Een patstelling in discussies over corporate governance is tot daar aan toe, een patstelling in het functioneren van elke raad van commissarissen door blokvorming is echter achteruitgang en geen vooruitgang. Maar wat wel?

De PvdA heeft gelijk in het ter discussie stellen van de almachtige rol van de rvc. Hoe kan er voor worden gezorgd dat dit belangrijke orgaan verantwoording moet afleggen? Zijn kortere benoemingstermijnen gewenst? Is het gewenst om aandeelhouders de bevoegdheid te geven om herbenoemingen van commissarissen te ratificeren? Zou dit voldoende tegemoetkomen aan de, volgens de commissie-Peters gewenste 'herwaardering van de factor kapitaal'? Of moet de coöptatie door commissarissen zelf helemaal

> De tijd van struisvogelpolitiek is voorbij

worden afgeschaft? En is de praktijk van de meervoudige ontmanteling van zeggenschap via structuurregime maar ook nog via certificering en het uitstaan van prioriteitsaandelen houdbaar?

U begrijpt dat ik over deze zaken mijn eigen ideeën heb. Dit is echter niet belangrijk. Wat wel belangrijk is, is dat ondernemend Nederland zijn verantwoordelijkheid neemt. Om met Tabaksblat te spreken: ondernemend Nederland is ten principale verantwoordelijk.

A.W.A. BOOT

A.W.A. Boot is hoogleraar Ondernemingsfinanciering en Financiële Markten aan de Universiteit van Amsterdam. Zie ook http://www.fee.uva.nl/fm/boot.htm